

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1996-1997

2 oktober 1996

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Interpellatie van de heer Herman Candries tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de rol en de betekenis van de bouwsector in het Vlaamse wetenschaps- en technologiebeleid

Interpellatie van de heer Christiaan Vandenbroeke tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de schoolse opvang van autistische kinderen

Interpellatie van de heer Pieter Huybrechts tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toegankelijkheid van onderwijsinstellingen voor jongeren met motorische handicaps

Interpellatie van de heer Didier Ramoudt tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekomst van het leerlingenvervoer in Vlaanderen

Commissie voor
Onderwijs, Vorming
en Wetenschapsbeleid

Woensdag 2 oktober 1996

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.25 uur.*

Interpellatie van de heer Herman Candries tot de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de rol en de betekenis van de bouwsector in het Vlaamse wetenschaps- en technologiebeleid

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Candries tot de heer Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, over de rol en de betekenis van de bouwsector in het Vlaamse wetenschaps- en technologiebeleid.

De heer Candries heeft het woord.

De heer Herman Candries : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, dames en heren, op het eerste zicht zou men zeggen dat de bouwsector een, vooral, Vlaamse aangelegenheid is. Is dat wel zo ? Ik zie in de bouw een verschuiving van de toegevoegde waarde. Daarom is het interessant de vele dimensies van de bouw even onder de loep te nemen. Waar zit de toegevoegde waarde eigenlijk ? Waar bereikt men het hoogste rendement ten aanzien van de geleverde inspanningen ? We komen dan waarschijnlijk tot een andere conclusie.

We zien meestal alleen de traditionele dimensie van de bouw en veel minder de immateriële dimensie. Deze interpellatie is geïnspireerd door het debat van enkele maanden geleden over de bouwsector binnen het Maribelproject. We hebben toen gezegd dat de bouw niet voldoet aan een aantal specificaties zoals exportgerichtheid en als dusdanig niet thuishoort in de Maribeloperatie. Ik

vraag me af of dat wel klopt. Inzake de traditionele dimensie van de bouw, is dat juist. De immateriële dimensie wint evenwel snel aan belang, is veel mobieler, flexibeler en kent veel meer exportmogelijkheden. Dit moeten we in ons achterhoofd houden als we de Maribeloperatie onderzoeken. Inzake engineering, inzake een aantal immateriële dimensies zouden we de wereldmarkt kunnen halen. De exportmogelijkheid van de bouw is in belangrijke mate beperkt tot enkele dimensies. Als het accent inderdaad naar de immateriële dimensie verschuift, moeten we ons afvragen welk exportvermogen ons dat oplevert. Daarover wil ik graag een nieuwe discussie voeren. Enkele aspecten komen wel in aanmerking voor export en brengen terzelfder tijd een zeer hoge toegevoegde waarde mee. Dikwijls ziet men alleen de harde kant van de bouw. Die is zeer arbeidsintensief, duurder en dus minder aangewezen voor export.

Ik wil het nu eerst hebben over de immateriële aspecten van de bouw, de zachte kant. Studie, planning, engineering, project-management zijn activiteiten met een zeer grote toegevoegde waarde. Als we daar nog de creatieve mogelijkheden aan toevoegen zoals vormgeving, ontwerp, architectuur, bekomen we een aardig lijstje met exporteerbaar vermogen. We exporteren te sporadisch. Slechts enkele Belgische ondernemingen zijn in het buitenland actief. Zijn we competitief genoeg ? Daaruit volgt mijn eerste vraag. Om het concurrentievermogen op te drijven, is er vooreerst een diepgaander contact nodig tussen de bouwsector en ons wetenschapsbeleid. We moeten de immateriële dimensie meer ondersteunen op wetenschappelijk vlak. Dit genereert ook meer kansen voor de harde factoren. Wanneer men ons vraagt een studie te maken voor een internationaal project, dan zit het er ook in dat men betrokken raakt bij de uitvoering. Indirect leidt dit tot meer kansen voor de traditionele dimensie. Hoe kunnen we de verschuiving naar de immateriële dimensie in de bouw stimuleren en ondersteunen ?

Candries

De bouwsector is één van de eerste sectoren geweest om ernstig onderzoek te leveren, zij het dan vanuit een defensieve positie. Deze onderzoeken stonden zeer geïsoleerd. De bouw moest te veel, te dikwijls investeren wanneer er iets verkeerd liep. Innovatief, baanbrekend of sectoroverschrijdend was de bouwsector niet. De bouw is toe aan inspanningen die intersectoraal samenwerking mogelijk maken. Kunnen we daar niet bij helpen, of de sector zelfs dwingen, buiten zijn traditionele onderzoeksterrein te treden? Kunnen we de bouwsector via de clusteringformule niet dwingen om multisectoraal te gaan denken en handelen? Kunnen we de bouw niet begeleiden van een defensieve naar een offensieve, maar creatieve houding? Dit kan door een intenser technologiebeleid, een diepgaander onderzoek- en ontwikkelingsbeleid.

De bouwsector zal meer moeten denken in termen van lifecycle-cost. Dat betekent dat men niet langer zomaar een gebouw kan afleveren. Men moet kunnen voorspellen hoe lang het zal meegaan, met welke kosten en problemen men gedurende die periode rekening zal moeten houden, en hoe men daar dan moet op inspelen. De bouw moet een grotere inbreng hebben. Er is meer belangstelling nodig voor de afbouw, voor restauratie. Een modulaire aanpak biedt ook meer kansen. Een jong gezin met kinderen bouwt, bijvoorbeeld, een huis met het oog op de gezinssituatie. Later, wanneer die mensen met pensioen gaan, is dat huis niet meer aangepast. Een flexibeler huis, een intelligent huis is nodig. Wat is onze positie terzake op wereldvlak? De milieuvriendelijke woning is nog een andere mogelijkheid om de bouwsector concurrentiëler te maken. Dit kan alleen maar als we het onderzoek wetenschappelijk onderbouwen. Hoe kunnen we de wetenschappelijke onderbouw concreet maken? De bouwsector is een belangrijke werkgever en heeft een toekomst die van alle tijden is.

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Christiaan Vandenbroeke : Tal van rapporten informeren ons over de kwaliteit van het woonbestand. Speelt uw technologie- en wetenschapsbeleid daarop in? Is het een interessant idee dat te doen? Moeten we aan de optimalisatie prijs-kwaliteit werken?

Ik herinner me een simulatie, van Glaverbel geloof ik, omtrent isolatie. Glas was daarbij een belangrij-

ke optie. Wanneer dit soort van isolatie zou worden gestimuleerd, kan dat een aanzienlijk aantal arbeidsplaatsen creëren. De nieuwe jobs zouden bovendien vooral naar laaggeschoolden gaan. Kan uw departement niet onderzoeken of werkgelegenheid te koppelen valt met het REG, Rationeel Energiegebruik?

De voorzitter : Minister-president Van den Brande heeft het woord.

Minister-president Luc Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, collega's, de interpellatie van de heer Candries biedt me de mogelijkheid om het te hebben over de innovatie in de bouwsector. In de bouwsector gaat het immers niet alleen om de kwaliteit van wonen als basiszorg, maar ook als economische vector. Het eerste gedeelte van de Septemberverklaring gaat precies over innovatie, ondernemen en alles wat daarmee samenhangt. Dit is trouwens ook in de begroting terug te vinden. Ook de 2 miljard frank extra voor onderzoek en ontwikkeling werden opnieuw bevestigd. De Vlaamse regering heeft drie instrumenten tot stand gebracht om de noden en de behoeften van de bouwsector op te sporen, en hierover in overleg te treden met de sector zelf: het Vlaams Bouwoverlegcomité, de studietoelagencommissie-Maris en de sectorale commissie Hout en Bouw.

De bouwsector heeft toegang tot alle beschikbare instrumenten in het kader van het industrie- en technologiebeleid. Er zijn voor de bouwsector een aantal specifieke initiatieven genomen, zoals de ondersteuning van collectief onderzoek, dienstverlening via het WTCB, de gemeenschappelijke industriële impulsprojecten en het clusterbeleid. De sector moet van de geboden mogelijkheden gebruik maken om zelf initiatieven te nemen en eventueel bepaalde noden en wensen aan de regering over te maken.

Het aangekondigde Innovatiedecreet ligt in het verlengde van het eerste gedeelte van de Septemberverklaring; ik ben hier momenteel nog mee bezig. Dit decreet moet de basis vormen om ook in de bouwsector de innovatie in de talrijke Vlaamse kmo's sterker aan te moedigen. Ik heb hierover trouwens al met een aantal vertegenwoordigers van de bouwsector gepraat. Een aantal elementen uit deze gesprekken zullen zeker in het ontwerp van decreet terug te vinden zijn.

Ik zal twee onderdelen iets meer in detail bespreken: ten eerste, het overleg en advies met de bouwsector, en ten tweede enkele concrete initiatieven. Op 15 februari 1985 sloot de Vlaamse rege-

Van den Brande

ring een protocolakkoord met de sociale partners van de bouwsector over de oprichting en de werking van een Vlaams Bouwoverlegcomité. Dit geldt als overlegorgaan waar alle elementen van de algemene problematiek worden besproken, die rechtstreeks of onrechtstreeks de bouwsector aanbelangen en tot de bevoegdheid van de Vlaamse regering behoren. Meer in het bijzonder zal aandacht worden besteed aan het bij de jaarlijkse begroting gevoegde investeringsprogramma. Het VBOC is ook het forum waarin de bouwsector voorstellen kan formuleren inzake renovatiebeleid, sociale huisvesting en monumentenzorg.

Het VBOC vergadert geregeld. De laatste bijeenkomst was eind februari van dit jaar. Onder mijn voorzitterschap werd toen een bespreking gehouden van de investeringsprogramma's. Verder werd ook uitdrukkelijk een evaluatie gemaakt van hoe de Vlaamse regering de bouwexport kan ondersteunen via Export Vlaanderen – de vroegere VDBH – en Flanders International Technical Agency. Deze twee diensten spelen allebei een zeer belangrijke rol. Op een aantal zendingen hebben we een vertegenwoordiger van het FITA gevraagd, precies wegens de technologische knowhow. Op deze manier zijn een aantal zeer belangrijke contracten tot stand gekomen.

Daarnaast is er nog de zogenaamde studiecmissie-Maris. Deze commissie is al gedurende een vijftal jaar actief binnen de SERV. Ze analyseert de arbeidsmarkt in de bouwsector en formuleert voorstellen inzake de inschakeling van risicogroepen. De Vlaamse regering geeft specifieke steun aan deze commissie. Door haar werkzaamheden rond beroepsprofielen in de sector kan de commissie ook waarborgen dat het opleidingsbeleid rekening houdt met de innovatie en de veranderende technologie in de sector. Ik heb immers al zo vaak gezegd dat men niet alleen technologisch moet innoveren, maar ook moet innoveren in de capaciteit van mensen.

Ten derde, er is ook nog de sectorale commissie Hout en Bouw, die de Vlaamse regering, na jarenlange discussies, dit jaar in het leven heeft geroepen. Deze commissie heeft een adviserende bevoegdheid op alle domeinen, dus ook inzake het technologie- en het clusterbeleid met betrekking tot deze sector.

Ik zal nu een aantal meer concrete punten behandelen. Het eerste gaat over het IWT. De bouwsector maakt uiteraard gebruik van de steunmogelijk-

heden bij het Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk en Technologisch Onderzoek.

Ten tweede is er het collectief onderzoekscentrum van de bouwsector, het WTCB. De Vlaamse regering geeft jaarlijks belangrijke ondersteuning aan de collectieve onderzoekscentra, zowel voor het eigenlijke onderzoek, als voor de technologisch adviserende diensten. Het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor de Bouwsector ontvangt in 1996 een specifieke toelage van meer dan 8 miljoen frank en een toelage van 22,3 miljoen frank voor technologisch advies.

Ten derde, in 1995 werd een eenmalige toelage toegekend aan gemeenschappelijke industriële impulsprojecten, waarvan ongeveer 40 miljoen frank aan innovatieve technologische onderzoeksprojecten in de bouwsector. Een aantal van deze projecten had betrekking op restauratietechnieken. Op deze manier verbetert niet alleen de monumentenzorg, maar worden ook exportmogelijkheden tot stand gebracht. Eens te meer zien we die dubbele band : nieuwe technologieën invoeren en menselijk potentieel verbeteren, en dit niet enkel voor de eigen markt of de eigen economische activiteit, maar ook exportgericht.

Ten vierde, ik weet dat er een aantal vragen zijn gerezen inzake de clusters. We zullen dit deel laten uitmaken van het Innovatiedecreet. Dit zal dus samenhangen met het Innovatiepact waartoe de sociale partners zich hebben verbonden. Enkele beslissingen hebben we wel al genomen. De Vlaamse regering heeft het Vlaams Elektro-Innovatiecentrum – rechtstreeks gericht op de bouwsector – en het Vlaams Initiatief voor Productontwikkeling erkend. Ook dit is bijzonder relevant voor de bouwsector.

Ik wil hier nog twee dingen aan toevoegen. Het huis van de toekomst heeft een ander karakter. Hiermee willen we aantonen welke vorm het wonen in de toekomst kan aannemen. Dit project zal natuurlijk voortdurend moeten worden bijgesteld. Anders wordt het een huis van het verleden.

Op het gebied van rationeel energiegebruik hebben we een aantal afspraken gemaakt. Minister Van Rompuy heeft in dit verband een concreet initiatief voorbereid inzake wonen in het algemeen.

Ik hoop dat ik hiermee heb aangetoond dat het niet enkel bij intenties blijft, maar dat er dus wel degelijk concrete initiatieven worden geconcipeerd. Op deze manier hopen we de Vlaamse

Van den Brande

bouwsector op zijn waarde te schatten en ook in het buitenland een rol te laten spelen.

De voorzitter : De heer Candries heeft het woord.

De heer Herman Candries : Ik dank de minister-president voor dit duidelijke en positieve antwoord.

De voorzitter : Mijnheer Candries, ik wil ook u bedanken omdat u dit onderwerp naar voren hebt gebracht. Ik ben van mening dat we in deze commissie in de toekomst wat meer aandacht moeten besteden aan wetenschap, technologie, en vorming.

Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw Nelly Maes : Mijnheer de voorzitter, u hebt natuurlijk gelijk. Minister Van den Bossche zal er ongetwijfeld op toezien dat we ook aan onderwijs ruimschoots aandacht moeten besteden.

Mij zijn natuurlijk ook de accentverschuivingen in de begroting opgevallen. Ik zou graag enkele mensen uit de sector zelf aan het woord horen zodat ze zelf kunnen vertellen hoe die verhoging aan kredieten in de wetenschapssector in de praktijk wordt uitgevoerd, met andere woorden wat er dus precies met dat geld gebeurt.

De voorzitter : Inderdaad, we zouden zeker de Vlaamse Wetenschapsraad aan het woord moeten laten. Enkele maanden geleden heeft concreet Focus Research ook al gevraagd om door de commissie gehoord te worden. Ik ben het dus volledig met u eens dat we moeten proberen om een beter zicht te krijgen op wat er precies met het geld gebeurt.

Minister-president Luc Van den Brande : Mijnheer de voorzitter, hetgeen u zegt, kan al gedeeltelijk gebeuren bij de bespreking van de begroting. Ik bereid ook een – wat ik noem – speurboekje voor om een beter algemeen overzicht te krijgen van het horizontale wetenschapsbeleid. In deze regeerperiode zal er ook 20 miljard frank extra worden besteed aan onderzoek en ontwikkeling.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Christiaan Vandenbroeke tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minis-

ter van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de schoolse opvang van autistische kinderen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandenbroeke tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de schoolse opvang van autistische kinderen.

De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Christiaan Vandenbroeke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik trap een open deur in als ik stel dat het autisme een bijzonder zorgwekkend probleem is, dat pas sinds kort op de nodige aandacht mag rekenen. De jongste jaren probeert men de gevallen van autisme op zo jong mogelijke leeftijd te detecteren, en zo oordeelkundig mogelijk te remediëren.

Ik heb me een beetje verdiept in deze problematiek, en geef toe dat ik er met enige schroom over spreek. Er dient een manifest onderscheid gemaakt tussen minder- en normaal begaafde autistische kinderen. Hetzelfde geldt voor thuisopvang en schoolse opvang. Ik zal me in deze interpellatie beperken tot de schoolse opvang, omdat zich daar een specifiek probleem voordoet. Enkele jaren geleden is na een eensgezinde resolutie in de toenmalige Vlaamse Raad, besloten om enkele centra uit te rusten voor sterk geïndividualiseerde opvang en begeleiding in schoolverband van kinderen met deze handicap. Het ging toen om basisonderwijs. Gezien het tijdsverloop zou dit initiatief nu moeten worden voortgezet in het middelbaar onderwijs. Dat vergt een relatief kleine, maar zeer humane inspanning. Er zijn slechts enkele tientallen kinderen bij betrokken. Ik heb me laten vertellen dat er moeilijkheden zouden ontstaan als hier niets aan wordt gedaan.

Mijnheer de minister, bent u op de hoogte van deze problematiek ? In welke mate hebt u de mogelijkheid om deze schoolse opvang ook mogelijk te maken op middelbaar niveau ?

De voorzitter : Mevrouw Van Lindt heeft het woord.

Mevrouw Sonja Van Lindt : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, onze fractie sluit zich aan bij de heer Vandenbroeke. Ik zal zijn betoog niet herhalen, maar wil nog even opmerken dat de juiste hulp dringend nodig is, over de departementen heen.

Van Lindt

In andere commissies werd al parlementair werk geleverd waarin suggesties werden aangereikt die de partijgrenzen overstegen. Die zaten vervat in de resoluties van februari 1993 en maart 1994. Wat werd daarvan al concreet uitgevoerd ? De heer Vandembroeke alludeert op het feit dat in het basisonderwijs inderdaad bepaalde dingen zijn verwezenlijkt.

Uiteraard wil ik, zoals overeengekomen, niet vooruitlopen op het ontwerpdecreet Basisonderwijs. Met de tekst in de hand kunnen we evenwel niet blind zijn voor een passage over de tijdelijke-zorgprojecten. In de toelichting stelt u dat in de toekomst meer aandacht zal worden besteed aan deze doelgroep. Dat kan onze fractie alleen toejuichen.

De voorzitter : De heer Candries heeft het woord.

De heer Herman Candries : Ik deel de zorg die hier tot uiting is gebracht. In het onderwijs bestaat naast het zogezegd normale leerlingencontingent een zeer brede grijze zone, waartoe kinderen met een aantal – niet noodzakelijk erkende – handicaps behoren. Het gaat onder meer om hyperactieve kinderen en kinderen met bepaalde vormen van karaktergestoordheid. Ik neem aan dat niet op al die problemen specifiek kan worden ingespeeld.

De problematiek die vandaag wordt besproken, wijst op de vraag naar meer persoonlijke begeleiding. Is het mogelijk om in het onderwijs een flexibiliteit in te bouwen die zo is gestructureerd dat er meer begeleidingsmogelijkheden komen voor moeilijk in te passen leerlingen ? Die moeilijkheden situeren zich meestal in het basisonderwijs. Als de kinderen daar goed worden opgevangen, kunnen ze misschien volgen en is het probleem in belangrijke mate opgelost.

Alhoewel ik beseft dat een dergelijke mate van flexibiliteit niet altijd haalbaar is, wilde ik toch graag deze bezorgdheid uiten.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Mijnheer de voorzitter, het probleem is mij wel degelijk goed bekend. Al jaren betaalt het departement Onderwijs een detachering aan de Vlaamse Vereniging voor Autisme. Ik vermoed dat uw informatie u op mijn kosten is toegespeeld. *(Gelach)* Uit mijn begroting toch alleszins.

Mevrouw Nelly Maes : Die wij u toekennen.

Minister Luc Van den Bossche : Door uw goedheid is het dus op mijn voorstel mogelijk geworden om dergelijke informatie door te spelen.

De resolutie waarnaar wordt verwezen, was zeer algemeen. Mevrouw Van Lindt suggereerde dat ze een concrete oplossing bevatte. Dat klopt niet helemaal.

Problemen als hyperkinesie worden pas sinds kort als dusdanig erkend. Pas tien jaar geleden werd hyperkinesie als een probleem beschouwd. Wetenschappelijk bestaat er nog geen eensgezindheid over wat het precies inhoudt. Over het probleem van de concentratiestoornissen zijn boeiende onderzoeken aan de gang. In de meeste gevallen zal het gewoon onderwijs deze problemen moeten opvangen, alhoewel de mensen die daar werken, daar voorlopig niet voor zijn opgeleid. Tot voor tien jaar werden deze gevallen beschouwd als zenuwachtige, onmogelijke en onaandachtige kinderen, en werden ze ook zo bestraft. Ook dyslexie en dyscalculatie werden tot voor vijf jaar door heel wat onderwijzers steevast genegeerd en ontkend. Mogelijk is intussen op dat vlak al heel wat veranderd. Samen met het Fonds van Koningin Fabiola financiert mijn departement een onderzoek terzake.

Wat autisme betreft, staan we al iets verder, alhoewel ook daarover nog enige wetenschappelijke vaagheid bestaat. Het probleem van de zuiver autistische kinderen beperkt zich niet tot het onderwijs. Ook departementen zoals Welzijn zijn erbij betrokken. Merkwaardig genoeg zijn een aantal scholen voor buitengewoon onderwijs niet binnen een groter geheel van welzijnsvoorzieningen gesitueerd. Sommige scholen zijn zuivere externaten, en beschikken niet over een welzijnsomkadering. In het verleden hebben verscheidene externaten om ondersteuning gevraagd.

In de jaren '80, vóór autisme erkend was als een handicap, vond een experiment plaats in verschillende scholen. Met de ervaringen die dit opleverde, is men er toen niet in geslaagd om structurele maatregelen te nemen. Dat is onder meer te wijten aan het feit dat er nogal wat gradaties bestaan van autistisch gedrag. De media laten soms uitschijnen dat onder de zware autisten uitzonderlijk veel superintelligente mensen zitten. Dat is niet het geval. In 70 percent van de bekende gevallen gaat dit autisme gepaard met een zware mentale handicap. Dan moet een dubbele handicap worden behandeld.

Van den Bossche

Wat hebben we nu concreet gedaan ? In de vorige zittingsperiode is beslist om wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Dat had tot doel zekerheid te verschaffen, want naar aanleiding van de eerste experimenten waren discussies gerezen omtrent de randvoorwaarden en de afbakening van de doelgroep. We gingen uit van de ervaringen met type 8, waarin de vaagheid van de doelgroep zich wreekt, ten nadele van de begroting maar op termijn ook ten nadele van het buitengewoon onderwijs.

Het wetenschappelijk onderzoek was gegroepeerd rond twee items : de kwaliteitsbeïnvloeding van de geïntegreerde opvoeding en zorg voor kinderen met autisme. In tegenstelling tot het tweede item, behelst het eerste kinderen die niet aan zuiver autisme lijden, maar wel een vorm van autistisch gedrag vertonen.

Mijnheer Vandenbroeke, uw vraag verbaast me enigszins, aangezien zowel scholen uit het buitengewoon lager als het buitengewoon secundair onderwijs deelnemen aan dit experiment. Het lager onderwijs is weliswaar meer in de belangstelling gekomen, omdat het experiment daar is begonnen, en men er op dat niveau enkele keren ruchtbaarheid aan heeft verleend.

De bedoeling van het experiment is een geïntegreerde aanpak in een internaat. Zowel Welzijn als Onderwijs zijn erbij betrokken. Het loopt momenteel in twee scholen, en is nog steeds aan de gang. Eerlang zal er niveaudoorbekend te werk worden gegaan. Dat houdt in dat de leerlingen van kleuter- tot secundair niveau een specifiek programma op basis van hun behoeften krijgen aangeboden. Het onderzoek wordt opgevolgd door leden van de inspectie en de administratie.

Dit experiment is echter nog altijd niet beëindigd. Daarom wordt in het decreet basisonderwijs in een memorie vermeld dat we na de afloop conclusies kunnen trekken.

Mijnheer de voorzitter, het onderzoek over het autisme is veel verder geëvolueerd dan dat over hyperkinesie en dyslexie, dat nog in zijn kinderschoenen staat. We zijn echter nog niet in staat om precies te definiëren hoe we het probleemgedrag in het gewoon onderwijs en het zuiver autisme in het buitengewoon onderwijs moeten opvangen. Het experiment loop vrij goed, maar levert ook tegenstrijdige signalen op. Algemeen blijkt wel dat een soort van geborgenheid essentieel is om de con-

tactstoornissen enigszins te verminderen. Daarom is in een van de scholen in het kleuter- en lager onderwijs een zogenaamde snoezelhoek geïnstalleerd. Door een omgang die op nauw sentimenteel contact is gebaseerd, tracht men het vertrouwen van de kinderen te winnen. Ook niet-verbaal contact wordt in die zin beschouwd als een belangrijke stap in het leerproces. Er ligt hoe dan ook nog een lange weg voor de boeg.

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Christiaan Vandenbroeke : Mijnheer de minister, ik heb naar best vermogen deze problematiek bestudeerd. Uiteraard hebt u mijn bron kunnen detecteren. Het klopt inderdaad dat de Vereniging voor Autisme het beleid heel positief inschat.

Misschien heb ik me in mijn inleiding niet zo correct uitgedrukt. Bepaalde gevallen worden wel degelijk ook in het middelbaar opgevolgd. Als ik het goed begrijp, vreest men echter vooral een contingentering. Er was een bepaald aantal gevallen bekend dat in aanmerking kwam voor schoolse opvang. Dat aantal krijgt inderdaad sterk geïndividualiseerde begeleiding van een vastgesteld aantal mensen. Ondertussen komen er echter nieuwe gevallen bij. De vereniging vraagt dat dezelfde personen van het kleuteronderwijs tot in het middelbaar die allerindividueelste begeleiding blijven verzorgen. Blijkbaar schort vooral op dat vlak één en ander.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Ik begrijp de vrees, die voor een deel terecht heerst. Er is vooralsnog geen echte definitie die een groepsafbakening mogelijk maakt. Het is derhalve ook gevaarlijk om allerlei nieuwe parameters toe te passen, waarvan de adequaatheid niet vaststaat.

Het experiment zal inderdaad hoe dan ook niet exponentieel stijgen. Alhoewel het ook niet is gecontingenteerd, is het geen opendeur-experiment, waar er honderden bij kunnen aansluiten. Het steunt nu eenmaal op superindividuele begeleiding. Tot op heden weten we zelfs niet eens of dit de juiste formule is. Ook de andere landen die op dit vlak werk leveren, zijn hier niet helemaal van overtuigd.

De vraag is ook in welke mate de kinderen kunnen worden begeleid en hoever ze kunnen worden

Van den Bossche

gebracht. Welk doel moet men voor elk kind voor ogen houden ? Uiteraard gaat het hier om individuele ontwikkelingsdoelen en niet om eindtermen per klas. Welke evolutie kan men dus van een zwaar autistisch kind verwachten, en in welke tijdspanne ? Welke factoren bepalen de snelheid van evolutie ? Dat zijn allemaal gegevens waarover nog onzekerheid bestaat. Daarom is een echte uitbreiding niet haalbaar.

Ik begrijp natuurlijk de wanhoop en het ongeduld van ouders die hiermee worden geconfronteerd. Anderzijds heeft het ook geen zin om maar wat te improviseren. Alleszins wordt op dit moment autistisch gedrag nog al eens verward met zwaar autisme. Het eerste hoort thuis in het gewoon basisonderwijs, waar nu in het kader van de zorgbreedte 750 miljoen frank extra wordt geïnjecteerd, om zorg te kunnen besteden aan normaal begaafde kinderen die te kampen hebben met licht autistisch gedrag, hyperkinesie, dyslexie, dyscalculatie enzovoort.

De voorzitter : Mevrouw Van Lindt heeft het woord.

Mevrouw Sonja Van Lindt : Mijnheer de minister, u zegt dat het nog te vroeg is om conclusies te trekken uit het experiment. Onlangs konden we beschikken over een wetenschappelijk onderzoek naar ontwikkelingsbedreigde kleuters, dat werd uitgevoerd in samenwerking met de KUL onder projectnummer 92/11. Dat verslag is aan u overgemaakt en voor publicatie vatbaar.

Voor autisten is een vroege detectie van kapitaal belang. Vermeldt dit verslag de mogelijkheid om autistische kinderen op te sporen ? Ik lees dat er een remediëring wordt opgesteld. Kunt u dat even nakijken ?

Minister Luc Van den Bossche : Als ik het me goed herinner, is daar wel sprake van, maar is er geen methodiek ontwikkeld om ze te ontdekken. Overigens zal de ontdekking van autisme in het algemeen in de kleuterschool moeten plaatsvinden.

Ik heb er geen enkel bezwaar tegen om het korte verslag dat tegenwoordig wordt opgemaakt bij elke studie die we bestellen, over te maken aan het secretariaat, opdat het ter informatie kan liggen. Wie het volledige verslag wil, kan dit te allen tijde

opvragen. Het is altijd ter beschikking van de leden van de commissie voor Onderwijs.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Pieter Huybrechts tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toegankelijkheid van onderwijsinstellingen voor jongeren met motorische handicaps

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Huybrechts tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toegankelijkheid van onderwijsinstellingen voor jongeren met motorische handicaps.

De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, motorisch gehandicapte jongeren ontmoeten over het algemeen in hun onderwijsinstelling onoverkomelijke hindernissen. De weinige uitzonderingen zijn niet meer dan een bevestiging van die regel. Het merendeel van de onderwijsinstellingen is, onafhankelijk van hun net en aard, ontoegankelijk voor rolstoelgebruikers, verlamden, kortom voor motorisch gehandicapten. Bovendien worden deze jongeren vaak – gemakkelijks halve vrees ik – doorgestuurd naar het bijzonder onderwijs. Uiteraard is het programma van die scholen afgestemd op mentaal gehandicapten. Zo worden de motorisch gehandicapten extra belast.

Mijnheer de minister, bestaat er een lijst van onderwijsinstellingen die op dit vlak wel zijn aangepast ? Zijn er scholen die systematisch gehandicapten weigeren ? Welke maatregelen hebt u genomen of zult u nog nemen om de toegankelijkheid van scholen voor jongeren met motorische handicaps te verbeteren ? Is het naar uw mening waar dat deze jongeren systematisch worden doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs ? Wat denkt u daaraan te doen ?

Zijn onderwijsinrichtingen onderworpen aan dezelfde bouwvoorwaarden als de andere openbare gebouwen ? Zijn ze verplicht om bij nieuwbouw en belangrijke verbouwingen bepaalde richtlijnen

Huybrechts

in acht te nemen in verband met de toegankelijkheid voor gehandicapten ?

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Mijnheer Huybrechts, voorafgaandelijk wil ik even opmerken dat u het buitengewoon onderwijs onterecht omschrijft als onderwijs voor kinderen met psychische handicaps. Dat is slechts voor twee types het geval. De andere zes types vangen andere problemen op. Type 4 is zelfs specifiek gericht op motorisch gehandicapten.

Ten tweede, u stelt dat de doorverwijzing nogal eens uit gemaksoverwegingen gebeurt. Al het cijfermateriaal waarover ik beschik, leidt tot de conclusie dat dit niet het geval is. Ik zal een voorbeeld geven met betrekking tot de GON-leerlingen. Ik haast me eraan toe te voegen dat heel wat leerlingen met een fysieke handicap in het gewoon onderwijs geen GON-leerling zijn, en bijgevolg niet in deze cijfers zijn meegeteld. Wat de GON-mensen betreft, zaten in het schooljaar 1984-1985 in het gewone onderwijs 69 leerlingen met een zware fysieke handicap. In 1995-1996 waren dat er al 419. Dat is bijna een verzevenvoudiging.

De reglementering is overigens specifiek aangepast. De huidige reglementering over het geïntegreerd onderwijs biedt een aantal mogelijkheden voor de integratie van die kinderen. Dat geldt niet alleen voor fysisch gehandicapten, maar bijvoorbeeld ook voor blinden. We hebben brailletoestellen van de meest recente generatie aangekocht, voor ongeveer 317.000 frank per stuk. Die machines zijn totaal geruisloos. Daardoor is iemand die zo een toestel gebruikt, niet langer een storende factor in de klas, in tegenstelling tot vroeger, toen ze zeer luidruchtig waren.

Anderzijds zijn de scholen van type 4, die bestemd zijn voor leerlingen met een zware fysieke handicap, in de meeste gevallen bevolkt door mensen met gecumuleerde fysieke handicaps, of mensen wiens fysieke handicap samenvalt met een mentale handicap. Hieruit blijkt dat naast de GON-leerlingen heel wat fysisch gehandicapten in het gewoon onderwijs zouden moeten zitten.

De reglementering voor openbare gebouwen is uiteraard ook van toepassing op scholen. Ze moet zowel worden toegepast door de ARGO-dienst voor gebouwen als door de DIGO. De DIGO

maakt de betrokken scholen daar trouwens altijd op attent, voor ze overgaat op de controle. Ik ben de nieuwe gebouwen niet persoonlijk gaan inspecteren, maar het is de bedoeling dat ze toegankelijk zijn. Dat wordt ook door de betrokken diensten bevestigd.

Er zijn natuurlijk nogal wat oudere schoolgebouwen. Het gaat soms om gebouwen van meer dan honderd jaar, die misschien wel eerbiedwaardig en mooi zijn, maar zeker niet zijn geconcipieerd volgens de huidige normen. Ik geef toe dat daar de aangevraagde herstellingswerken in een normaal ritme, dus niet prioritair, worden uitgevoerd. Dat kan inderdaad aanleiding geven tot enige kritiek. Toch wordt het probleem van de toegankelijkheid in vele scholen met veel goede wil opgelost.

Wat er ook van zij, er worden niet systematisch kinderen geweigerd. Ik heb hierover in al de jaren dat ik dit ambt bekleed, nog geen klachten ontvangen.

Ik kan u geen lijst geven van scholen die zijn aangepast voor motorisch gehandicapten. Ik kan eventueel wel de lijst opvragen van scholen die werden gebouwd na het ingaan van de huidige reglementering in verband met de toegankelijkheid van de openbare gebouwen. Zo u dat wenst, zal ik u die lijst overmaken, maar dan moet u me wel enige tijd gunnen.

De voorzitter : De heer Huybrechts heeft het woord.

De heer Pieter Huybrechts : Ik hoop dat de meeste mensen ermee akkoord kunnen gaan dat het noodzakelijk is dat de gebouwen die nog niet toegankelijk zijn, zo vlug mogelijk zullen worden aangepast. Ik verwacht op dat vlak echter geen problemen.

De voorzitter : Mevrouw Verwimp heeft het woord.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Mijnheer de voorzitter, uit het antwoord van de minister blijkt dat het buitengewoon onderwijs een complexere materie is dan tot uiting komt in de onderverdeling in acht types. Bepaalde leerlingen ressorteren onder verscheidene categorieën. Dat lijkt me een probleem. Bent u van plan om daarvoor een oplossing te zoeken ?

Minister Luc Van den Bossche : Dat is geen enkel probleem. De typeclassificatie wordt alleen bepaald aan de hand van het meest kenmerkende element van een geval. Daarna wordt met geïndivi-

Van den Bossche

dualiseerde ontwikkelingsdoelen gewerkt. Een meervoudig gehandicapt kind krijgt ook een meervoudig programma, dat niet alleen wordt samengesteld door leerkrachten uit dat ene type zelf, maar ook door leerkrachten uit andere types. Iemand die tegelijk zwaar mentaal en zwaar fysisch gehandicapt is, krijgt bijvoorbeeld een leerprogramma dat is samengesteld uit elementen van de types 2 en 4.

Er kunnen zich misschien problemen voordoen als een school die alleen de types 4 en 8 aanbiedt, een leerling krijgt die primair tot type 4 hoort, maar secundair ook onder type 2 valt. Bij mijn weten bezondigt evenwel geen enkele school zich daaraan.

Voor elk kind met een meervoudige handicap wordt dus een individueel handelingsplan opge maakt, dat ook kan worden opgevraagd voor elk kind.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : De subsidiëring van die scholen moet toch problemen opleveren.

Minister Luc Van den Bossche : Neen, zij krijgen de beste omkadering. Het is onmogelijk een kind twee keer te omkaderen. Het ondergaat ook geen dubbel handelingsplan. De subsidie gebeurt volgens de normen van het buitengewoon onderwijs, dus met uitermate gunstige coëfficiënten. Deze scholen hebben op dit gebied ook geen verzuchtingen. Ze hebben alleen de begrijpelijke angst dat er ooit, ten gevolge van de spectaculaire aangroei van type 8, zal worden geprutst aan het omkaderingscoëfficiënt voor de andere types.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Didier Ramoudt tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekomst van het leerlingenvervoer in Vlaanderen

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Ramoudt tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekomst van het leerlingenvervoer in Vlaanderen.

De heer Ramoudt heeft het woord.

De heer Didier Ramoudt : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het leerlingenvervoer is een essentieel element in de vrijwaring van de vrije schoolkeuze van de ouders. Indien men dus een reëel pluralisme in het onderwijs wil behouden, moet de bereikbaarheid van scholen met verscheidene pedagogische projecten ook in de toekomst gegarandeerd blijven.

Sinds de ondertekening van het Schoolpact is de sector van het leerlingenvervoer voortdurend een twistappel en een zorgenkind geweest. Al vroeg is gebleken dat deze sector voor de pacificatie van het pact essentieel was, maar ook zware financiële inspanningen zou vergen. Ondanks de initieel gestelde principes is het leerlingenvervoer toch geëvolueerd tot een concurrentiemiddel tussen scholen en netten. De wetgeving werd niet altijd strikt gevolgd ; er waren zelfs enkele duidelijke misbruiken. Bovendien werden er ook al enkele fraudegevallen vastgesteld. In een aantal van deze gevallen werd zelfs het Hoog Comité van Toezicht ingeschakeld. De problemen met het leerlingenvervoer hebben ook te maken met de discussie rond het principe van de gelijke lat.

In het recente verleden werden – onder meer door minister Martens – initiatieven genomen om het huidige systeem ingrijpend te veranderen. Minister Martens lonkte toen specifiek naar De Lijn. Deze initiatieven werden echter wegens partijpolitieke redenen tegengewerkt.

Minister Luc Van den Bossche : Het waren geen partijpolitieke redenen, het ging om problemen inzake management. Ik zal de redenen voor u opsommen. Ten eerste, de gemiddelde ouderdom van de schoolbus ligt veel lager dan de gemiddelde ouderdom van de bus die De Lijn inzet. Ten tweede, de piekvraag 's morgens is een bijkomende piekvraag, die dus ook bijkomende investeringen vraagt voor De Lijn. Ten derde, De Lijn betaalt aan de chauffeurs op grond van een andere CAO dan het onderwijs, waardoor de kosten hoger liggen. De Lijn kon dus onmogelijk tegen hetzelfde tarief dezelfde prestatie leveren. Dit is een zuiver economisch-wiskundige reden en heeft niets te maken met partijpolitiek.

De heer Didier Ramoudt : Mijnheer de voorzitter, ik weet niet of het de gewoonte is dat de minister halverwege de interpellatie al antwoordt.

De voorzitter : Dat is afhankelijk van de minister. (*Gelach*)

Minister Luc Van den Bossche : Af en toe krijg ik die onstuitbare drang.

De heer Didier Ramoudt : Ik zal straks nog terugkomen op wat u zonet hebt gezegd.

In deze voorstellen beoogde men vooral de invoering van een lump sum-financiering, door middel van de bekende – of tot op vandaag nog onbekende – enveloppe. In dit verband is het dus noodzakelijk om het vervoer rationeler te organiseren. Ik dacht dat er daaromtrent een consensus bestond over de partijgrenzen heen. In elk geval is dat gebleken uit uw beleidsbrief en de eerder in de commissie gevoerde discussie.

We zijn nu enkele jaren en maanden verder. Eigenlijk werd er over het leerlingenvervoer nog steeds geen concreet ontwerp van decreet ingediend in het Vlaams Parlement. Over de uiteindelijke bedoeling en de concrete inhoud tasten we vandaag nog steeds in het duister. Waar men in het duister tast, gaat de geruchtenmolen echter draaien. Vooral de privé-sector en de onderwijswereld maken zich hier terecht zorgen om. Deze onrust heeft waarschijnlijk iets te maken met de invoering van die enveloppe, vooral als men ook rekening houdt met het bestaan van fraudegevallen, het gebruik van gebrekkige en onveilige voertuigen, de schaalvergroting, de samenwerkingsverbanden, het creëren van één officieel net en de vrije keuze. Het wordt dan ook tijd dat in dit verband duidelijke taal wordt gesproken en dat valse geruchten de wereld worden uitgeholpen.

Men kan zich afvragen of het opportuun is deze sector vandaag te hervormen alvorens er duidelijkheid bestaat over de inhoud, de structuur en de concrete behoeften die voortvloeien uit het niveau-decreet met betrekking tot het basis- en secundair onderwijs. Dat laat ik echter aan u over. Het zou enigszins getuigen van een onsamenhangend beleid om uitvoeringsmodaliteiten te hervormen alvorens de behoeften echt te kennen. Mijnheer de minister, in dat verband heb ik een aantal vragen, die een duidelijk antwoord vergen.

Is de minister eigenlijk nog van plan het leerlingenvervoer te hervormen alvorens de herstructurering van het basis- en secundair onderwijs plaatsvindt ?

Zullen in een hervorming waarborgen worden ingebouwd tot behoud van de vrije keuze van de ouders ? Zo ja, welke ? Zal een vrije keuze gewaarborgd blijven tussen een gemeenteschool, die de jure een officieel karakter heeft, maar de facto een meer confessionele inkleuring krijgen, en een gemeenschapsschool, die zowel de jure als de facto waarborgen biedt in verband met het niet-confessioneel karakter van het pedagogisch project ?

Kan de minister concrete simulaties geven met betrekking tot het vooropgestelde enveloppesysteem ? Vreest hij niet dat bestaande mogelijkheden tot collusie en fraude met dit systeem zullen toenemen ? Welke bijkomende controlemechanismen stelt u voor, aangezien u nu bezig bent deze af te bouwen ? Beschikt de minister over gegevens met betrekking tot frauduleuze praktijken in verband met het leerlingenvervoer ? Met welke onderzoeken houdt het Hoog Comité van Toezicht zich momenteel bezig ?

Naar verluidt is de toestand van vele voertuigen die worden gebruikt om kinderen te vervoeren vaak slecht of zelfs onveilig. De minister maakte hier daarnet zelf een toespeling op. Beschikt hij over concrete gegevens daaromtrent ? Hoe zal het toezicht hierop in de toekomst worden verbeterd ? Mijnheer de minister, al deze vragen hebben betrekking op wat waarschijnlijk ergens in uw lade ligt en dat ik met veel belangstelling zal beluisteren.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Mijnheer de voorzitter, het duidelijkste en kortste antwoord zou luiden dat er geen toekomst is. Dat zeg ik echter niet.

U hebt gelijk wanneer u zegt dat dit een gevoelige sector is. Deze gevoeligheid was al aanwezig bij het ontstaan van die sector, die is gegroeid in samenwerking met de hele discussie over de vrije keuze, inplantingen enzovoort. We moeten dit bekijken in het licht van de post-Schoolpact-sfeer, waarbij nogal wat nieuwe inplantingen ontstaan en waarbij er op andere plaatsen een problematiek omtrent de vrije keuze is, die men dan heeft vastgelegd in kilometeraantallen, naargelang het niveauverschil in basis- en secundair onderwijs, enzovoort. Dat is in de loop der jaren een gevoelige factor gebleven. Een belangrijke bijkomende factor in deze evolutie, opduikend in de jaren '80, is het element van het zonaal vervoer. Hierbij moet ik overigens zeggen dat het zonale nooit volledig is afgebouwd. Het is gebleven bij een eerste aanzet op een deeltje van het grondgebied : dit werd nooit doorgevoerd. Derhalve heerst er tot vandaag een zeer merkwaardige toestand, waarbij verschillende soorten van vervoer naast elkaar bestaan en elkaar kruisen. Daarbinnen bestaat dan nog een bijzondere regeling voor het buitengewoon onderwijs en een andere regeling voor het gewoon onderwijs.

Dat is dus het gegeven waarmee we nu zitten. U hebt het over oneigenlijk gebruik en vermeldt dan

Van den Bossche

niet-rechthebbende leerlingen. Ik moet u zeggen dat het hier geen oneigenlijk gebruik betreft, in die zin dat de wetgeving zelf het toelaat. Men gaat er van uit dat een bus nu eenmaal rijdt en aanvaardt dan dat, als er alleen maar rechthebbende passagiers zijn en er daardoor een aantal plaatsen vrijkomen voor niet-rechthebbenden, deze laatsten additioneel en zonder verruiming van de buscapaciteit het busvervoer kunnen gebruiken. Ze moeten echter een tarief betalen, gelijk aan dat wat normaal door het openbaar vervoer, via de Lijn, wordt aangerekend voor het desbetreffende traject. Op een bepaald ogenblik was het dan zo dat sommige bussen alleen nog reden met niet-rechthebbenden. Deze heb ik dan telkens afgeschaft, wat me trouwens banbliksems heeft opgeleverd en het verwijt dat ik me tegen mijn eigen arrondissement, Deinze, heb gekeerd, waar met één penntrek acht van de twintig bussen die daar reden, sneuvelden. De busuitbater heeft toen nogal boosaardige zaken aan mijn adres geuit, wat ik best begrijp vanuit zijn positie. Telkens er nu bussen zonder rechthebbenden zijn, worden ze afgeschaft. Creativiteit is echter steeds des mensen eigenschap en des Vlamingen grote gave geweest. Ik vermoed dus dat er af en toe directeurs zijn die een rechthebbende trachten te vinden en deze dan ook in de watten leggen : immers zolang deze op de bus zit, schaf ik de bus niet af. In mijn meest boosaardige dromen ga ik dus wel eens een stap verder en schaf ik ook bussen met één rechthebbende af. Het zou dus kunnen dat dergelijk oneigenlijk gebruik plaatsvindt. Tegenover een dergelijke spitsvondigheid staat elke beleidsstructuur natuurlijk steeds enigszins machteloos en met de mond vol tanden.

Er zijn mij persoonlijk inderdaad twee gevallen van fraude bekend. In verband met het ene heb ik onmiddellijk het Hoog Comité ingeschakeld, en dat onderzoek is op dit ogenblik beëindigd. Op 6 februari 1996 werd een vonnis uitgesproken door de correctionele rechtbank van Veurne, de regio waar zich dit eerste geval situeert. Dit was een zaak van de Vlaamse Gemeenschap tegen de n.v. Westhoek, waarbij de betrokken n.v. is veroordeeld wegens het bedrieglijk invullen van rittenbladen van het leerlingenvervoer.

Er is een tweede zaak, waarmee ik het Hoog Comité eveneens heb belast. Het betreft hier leerlingen in het Ganspoel-instituut in Huldenberg. Van dit onderzoek heb ik nog geen resultaat. Het werd dus nog niet overgemaakt aan het parket.

Op de eerste fraude werd ik opmerkelijk gemaakt door een ambtenaar van de dienst in kwestie, die me daarover aanschreef. Op het tweede werd mijn aandacht gevestigd door een persoon die was betrokken bij het busvervoer zelf, die me in vrij vage bewoordingen maar duidelijk heeft meegedeeld dat er sprake was van fraude. Het is vaste gewoonte dat, wanneer een dergelijke melding plaatsvindt, ik niet eens meer een vooronderzoek laat uitvoeren door mijn eigen diensten, maar dat ik het onmiddellijk overmaak voor strafrechtelijk gevolg, indien het van strafrechtelijke aard is.

Iedereen is het er in het kader van de regeerverklaring over eens – het parlement inclusief – dat dit zeer dispaaraat ingevulde veld op al zijn aspecten moet worden gewaardeerd. Er is zo het eigen busvervoer dat binnen het ARGO-bestel kadert en dat zelfs ooit – in de jaren '80 – een eigen artikel op de begroting heeft gehad onder de titel Aankoop bussen voor het rijksonderwijs. Wie daarvoor zitting had, zal zich herinneren dat dit artikel in de jaren '80 is gebruikt – misschien beter oneigenlijk gebruikt – om de achterstallen van betalingen weg te werken die er waren als gevolg van de ontoereikende kredieten in het gewone leerlingenvervoer. Op die manier werden deze bijgepast en daardoor was er overigens een achterstand ontstaan in de aankoop van bussen voor het rijksonderwijs.

Rationeler is dit in elk geval, een principiële optie voor het gebruik van een lump sum of enveloppe is het ook, maar gemakkelijk zal dit niet zijn. Er is op dit moment geen concreet ontwerp dat in het Vlaams Parlement voorligt. Toch is het al uitgewerkt en heeft het dus de verdienste van op zijn minst te bestaan. Het ligt momenteel in de lade van de man links van mij en is bovendien een zeer gevoelig discussiepunt tussen de netten. De Genesis luidt als volgt : lange tijd verliep alles rustig en vreedzaam en had men de indruk dat de discussie vrij gemakkelijk tot een goed einde kon worden gebracht. Tot op het einde, toen de tekst eindelijk af was, alle netten het gezamenlijk oneens bleken te zijn, en dit nog wel om tegengestelde redenen. Vooral dit laatste vormde een probleem omdat, als het om dezelfde redenen zou gaan, we nog hadden kunnen bijsturen. Het is en blijft een uitermate gevoelige materie binnen de discussie inzake onderwijs en vrijheid van onderwijs. Dat dit aanleiding geeft tot geruchten, is vanzelfsprekend. Ik kan u alleen medelen dat er wel degelijk een tekst bestaat en dat er op zijn minst een – minimale – consensus tussen de netten moet worden bereikt. Een nieuwe tekst mag hoe dan ook geen aanleiding vormen tot een oorlog waar nu enigszins vrede heerst. De geruchten zijn in elk geval voorbarig. Er komt geen bliksemoperatie, maar ik sluit

Van den Bossche

niet uit dat er volgend jaar een decreet ter tafel ligt. Dat zal dan weer later ingaan. Wel wil ik niet ontkennen dat in de bestaande tekst inderdaad enveloppes worden gehanteerd. Ook de verantwoordelijkheid wordt grotendeels doorgeschoven naar de plaatselijke school. Dat betekent evenwel niet dat ik niets meer doe. In dezelfde tekst lezen we immers dat in de toekomst aan de dienst leerlingenvervoer, de controle op de aanwending van de middelen, de controle op de organisatie van het leerlingenvervoer, op de aanrekening van de recht-hebbende leerlingen, controle op de bijdrage van de niet-rechthebbende leerlingen zal toekomen. Deze zaken ressorteren dus zuiver onder de noemer controle waardoor dezelfde dienst die nu instaat voor vele andere opdrachten, meer daadwerkelijk controle zal kunnen uitoefenen dan vandaag het geval is.

Ben ik van plan nog te hervormen ? Ik probeer een minimale consensus te bereiken en wens niet een toestand van peis en vree, die er min of meer heerst, zij het dan met enkele bittere randjes, om te zetten in een toestand van oorlog.

Wat de waarborg voor de vrije keuze betreft bij hervormingen, leerlingenvervoer rijmt in essentie al op vrije keuze in een aantal gevallen. Dat is de kern van de discussie. Als u wilt weten welke, dan vraagt u naar een tekst die vooralsnog ter discussie staat en nog niet eens in staat van voorontwerp verkeert. Het reglement, vooruitstrevend als de reglementen van dit parlement zijn, eist – en ik onderwerp me daar keurig aan – dat ik voorontwerpen netjes overmaak aan het parlement. Aan-gezien ik ook niet geneigd ben meer te doen dan waartoe men mij verplicht in dat verband, zal ik zeker niet een tekst vrijgeven waarover nog ruzie wordt gemaakt. Zo krijgen we weer in allerlei kranten allerhande artikels die niet waarheidsge-trouw zijn en die dan weer aanleiding geven tot nog meer geruchten.

Zal de vrije keuze gewaarborgd blijven tussen de gemeentescholen die de jure een officieel karakter maar de facto een meer conventionele inkleuring heeft ? Een aantal gemeentescholen worden de jure al erkend als neutraal onderwijs. Hoe deze dan worden ingekleurd, is niet mijn zorg. Er bestond een instrument – ontstaan in het verlengde van het Schoolpact – over telling en classificering van die gemeentescholen. Ten gevolge van die classificering werden vorig schooljaar slechts 93 leerlingen op die manier vervoerd. De vraag gaat dus eigen-lijk over een relatief vreselijk buitengewoon margi-naal gedeelte. De vraag is dus of die gemeente-

school een school is die in aanmerking komt voor vrije keuze zonder meer. Ik moet u dan meedelen dat die vraag wordt beantwoord in het decreet Basisonderwijs en in het voorontwerp van decreet is dat alvast niet het geval.

Over het niet-confessionele karakter van het peda-gogisch project van de ARGO vindt u het ant-woord terug in wat over de vrije keuze is gezegd.

Ik kan ook concrete simulaties aanvoeren, maar zal dat om de eerder vermelde redenen niet doen. Ik vrees dat de collusie en fraude anders nog zullen toenemen. Mijn vaststelling is dat door het afschaf-fen van het derde-betaler-systeem en in de mate dat de scholen dus zélf verantwoordelijk zijn, er automatisch een afname is van de fraude. Een derde-betaler-systeem werkt fraude in de hand, want het gaat ervan uit dat tout le monde est bon, gentil, enzovoort, maar dat is nu eenmaal niet de realiteit. Het geeft meer aanleiding tot fraude dan een enveloppesysteem.

Over controlemechanismen heb ik net nog ver-meld wat er in de tekst, die wij voor ogen hebben, zou staan ; ook over frauduleuze praktijken heb ik het al gehad ; er loopt één onderzoek bij het Hoog Comité voor Toezicht, waarvan ik weet heb. Indien er nog andere zouden zijn, dan heeft men verzuimd me daarvan op de hoogte te stellen en dan pleit ik onschuldig terzake. De verhouding tussen het Hoog Comité en het departement Onderwijs is goed. We bezorgen hen geregeld werk.

Het is blijkbaar niet zo dat de toestand van vele voertuigen slecht of onveilig is. Af en toe treedt de dienst wel eens op en is er een reactie van daar uit. Op het eigen vervoer van de ARGO heeft de dienst evenwel het minste zicht, die niet altijd wor-den ingezet voor leerlingenvervoer, maar tevens voor intern vervoer worden gebruikt. In andere gevallen zijn bij het afsluiten van contracten al meerdere keren opmerkingen geformuleerd. Bepaalde contracten moeten zelfs worden aange-past ten gevolge van opmerkingen van de dienst. Concrete gegevens heb ik daaromtrent niet, want dat wordt me slechts gemeld indien er echt een dis-cussie ontstaat of er een juridische wijziging aan het contract moet worden aangebracht in een con-tract. Dat gebeurt evenwel zelden.

Over een stuk van de toekomst moet ik een vraag-teken laten bestaan. Toch is het zo dat de huidige begroting de continuïteit van het programma garandeert. Ik reken daarbij ook op uw stem, mijn-heer Ramoudt, om dit programma verder uit te voeren tijdens het volgende schooljaar.

De voorzitter : De heer Ramoudt heeft het woord.

De heer Didier Ramoudt : Mijn stem zal u niet kunnen helpen, mijnheer de minister. Ik zit aan de verkeerde kant.

U bent zeer omzichtig in uw antwoord. U vertelt eigenlijk niets over het voorontwerp dat in de lade van uw medewerker ligt. Waarschijnlijk zou de inhoud, of een deel ervan, tot een hevige discussie leiden. Ik onthoud verder dat u er pertinent van overtuigd bent dat een enveloppesysteem de waarborg is voor minder of geen fraude. Daar wil ik even bij stilstaan. Vroeger werkten de scholen niet met een enveloppesysteem maar met voorschotten op het budget. Ze konden rechtstreeks onderhandelen met de leveranciers en de betaling gebeurde door de scholen zelf. Ik meen me te herinneren dat dit heel wat misbruiken in de hand werkte. De directie zal nu een grote verantwoordelijkheid krijgen inzake het uitzoeken van en onderhandelen met de leveranciers. U vraagt de ambtenaren nu binnen het vrije marktmechanisme te gaan werken. Dat is hun wereld niet. Ik hoef daar toch geen tekeningetje bij te maken ? De leveranciers zullen hun verkoops- en andere methodes toepassen. Dat werkt misbruiken gemakkelijk in de hand en bovendien zouden we daar niet onmiddellijk van op de hoogte zijn. De ondernemingswereld is niet zo'n brave wereld. Het enveloppesysteem zou wel eens het enveloppe-onder-de-tafel-systeem kunnen worden. Toezicht wordt mijns inziens dan zo goed als onbestaande omdat er simpelweg geen controle meer mogelijk is. Ik vind dat u een aantal zeer strenge criteria moet inbouwen die de mogelijkheid tot fraude tot een absoluut minimum beperken. U zegt zelf dat de Belg, en zeker de Vlaming, bijzonder creatief is als hij financieel voordeel wil of kan halen. U kunt in uw voorontwerp een aantal zaken inlassen om een decentralisatie van het vervoer te bekomen. U kunt nog een derde circuit inschakelen, namelijk de privé-sector, in de vorm van een soort van vergrote taxi of u kunt vergoedingen toekennen aan mensen die dagelijks een vast traject afleggen en daardoor kinderen kunnen meenemen. Een bepaald net zou deze mogelijkheid met beide handen aangrijpen om er via allerhande constructies voor te zorgen dat zij binnen de enveloppe vallen en tegelijkertijd van andere zaken kunnen profiteren.

Eén vraag nog, mijnheer de minister, over het voorontwerp waarover u angstvallig zwijgt. Dit ontwerp zal verstrekkinge gevolgen hebben en de netten misschien nog meer dan vandaag tegenover elkaar plaatsen. Houdt uw voorontwerp rekening

met het ontwerp van minister Martens of bent u vanaf nul herbegonnen ?

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Ik heb voor het eerst sinds lang een ontroerend pleidooi gehoord voor centralisme. Ik wil uw opmerkingen niet minimaliseren, maar het wordt de hoogste tijd dat men eindelijk eens weet wat men wil, zowel in deze commissie als in de politieke wereld. Men kan niet van de ene poot op de andere blijven dansen naargelang het geval. Het wordt een soort van veredelde vorm van Pavlov-denken. De ene keer kiest men voor maximale autonomie. Zelfs het geven van een enveloppe aan een samenwerkingsverband is dan een misdaad. De school zelf moet het geld krijgen. De andere keer is het centrum het beste punt voor de organisatie van het leerlingenvervoer. Dit is natuurlijk geen perfect systeem. Dat geef ik grif toe. Wanneer men afstand wil nemen van centralisme en overregularisatie, opteert men voor autonomie. Dat is naar mijn mening de beste keuze. Dat brengt natuurlijk risico's mee. Dat verspreidt het risico over heel het veld. Als we centraliseren op één punt, lopen we op één punt risico. Als we de organisatie over duizend punten verspreiden, lopen we duizend keer een klein risico, maar duidelijk een risico, onbetwistbaar. Men moet niet doen alsof er niet allerlei mechanismen kunnen spelen.

Ik heb de beroepsvereniging van de vervoersmaatschappijen in het verleden vaak ontmoet. Die mensen doen zeer goed werk. Ze zouden ook nu een bijdrage kunnen leveren door bijvoorbeeld de prijszetting te coördineren. We hebben daar ook aan gedacht. Nu wil ik toch iets zeggen over de tekst die in de lade ligt. We hebben ons afgevraagd of we niet met typebestekken moeten werken waarop men alleen maar gemotiveerd kan afwijken. U hebt natuurlijk gelijk : men stuurt ambtenaren een wereld in die niet de hunne is. We mogen daarbij niet naïef zijn. Autonomie verlenen ? Ja, maar we zouden elementen zoals een typebestek willen invoeren om die duizend risico's te verminderen. Het toezicht wordt dan perfect mogelijk wat op dit moment niet waar is. Op heden moeten mijn diensten zich bezighouden met de contractuele toestanden. Op dat moment zullen ze grotendeels bevrijd zijn van de contractuele moeilijkheden en is toezicht bij steekproef perfect mogelijk. Natuurlijk, bij steekproef blijven er nog gaatjes open. Ik maak me geen illusies. Zelfs met de grootst mogelijke controle kan men ontsnappingsmechanismen opzetten. Ik zal u een voorbeeld geven. Stel dat een

Van den Bossche

directeur aardig bij de pinken is. Hij zou zijn niet-rechthebbende leerlingen, die moeten betalen, kunnen meenemen en ze niet laten betalen behoudens op de dag dat de verificateur komt. Dat doet natuurlijk geen enkele school, daar ben ik van overtuigd. Ik doe hier geen suggestie. Op dat moment foppen ze trouwens zichzelf want ze verminderen hun eigen inkomsten. Ik kan me echter inbeelden dat een school die vecht om te overleven zijn toevlucht neemt tot dergelijke creativiteit. Indien ik directeur zou zijn, zou ik misschien zo'n systeem aangrijpen. Gelukkig voor de minister van Onderwijs ben ik geen directeur.

Het heeft geen zin een tekst die nog ter discussie staat al openbaar te maken. Dat zou nodeloos problemen veroorzaken. Misschien moeten we de tekst zelfs verlaten. Dan heeft het helemaal geen zin er kwaad bloed mee te zetten. De ondernemerswereld zal me hierin begrijpen. Hun raad van bestuur vergadert evenmin op de Grote Markt. Het is in elk geval niet mijn bedoeling een onafgewerkte tekst ter tafel te leggen die de netten tegen elkaar zou kunnen opzetten.

Ik wil dit geenszins. Er is ook geen ontwerp van minister Martens. Lang geleden, voor hij minister was, heeft hij eens een voorstel aangebracht, maar daar is ondertussen niets meer mee gebeurd. De huidige discussie is dus helemaal gebaseerd op de tekst van het regeerakkoord, waar minister Martens natuurlijk mede de verantwoordelijkheid voor draagt.

De voorzitter : De heer Ramoudt heeft het woord.

De heer Didier Ramoudt : Mijnheer de minister, ik pleit absoluut niet voor centralisme. Ik vrees alleen dat het enveloppesysteem aanleiding zou kunnen geven tot misbruiken. Het is mijn taak om u erop te wijzen dat er controlemechanismen moeten worden ingebouwd. Uit uw woorden meen ik te kunnen opmaken dat u pas naar het parlement zult komen als de beslissingen al genomen zijn.

Minister Luc Van den Bossche : Neen, integendeel, u krijgt nu al inzage in een voorontwerp.

De heer Didier Ramoudt : Toch blijft u zeer vaag over dit alles.

De voorzitter : Mevrouw Verwimp heeft het woord.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Mijnheer de minister, op 1 september van vorig jaar waren er problemen in het leerlingenvervoer, meer bepaald in het vervoer voor het bijzonder onderwijs. Wegens geldgebrek konden een aantal ritten niet worden uitgevoerd. Is dat ook dit jaar het geval ? Indien ja, hoe is dit mogelijk ? Men kon eventuele problemen toch ook anticiperen ? Zult u voldoende middelen ter beschikking stellen om eventuele problemen op te lossen ?

Minister Luc Van den Bossche : Momenteel heb ik geen weet van eventuele problemen. Er is trouwens ook een kredietherschikking gebeurd om de problemen uit het verleden te vermijden.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Toch heeft men mij gemeld dat er voor bepaalde trajecten ritten worden georganiseerd voor 25 leerlingen, terwijl er 35 zijn. Dit is toch een probleem ? Als dit aan mij werd gesignaleerd, moet het toch ongetwijfeld ook al aan uw diensten zijn gesignaleerd ?

Minister Luc Van den Bossche : Dat is mogelijk. Ik kan momenteel natuurlijk niet namens mijn diensten spreken. Ik kan alleen maar herhalen dat ik persoonlijk nog geen weet heb van eventuele problemen dienaangaande.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 16.10 uur.*
